

BULLETIN OF NATIONAL ACADEMY OF
SCIENCES OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
ISSN 1991-3494
Volume 2. Number 408 (2024), 196–209
<https://doi.org/10.32014/2024.2518-1467.716>

ӨОК 378.147.227

©**A.K. Kassymova**^{1*}, **A.B. Medeshova**², **A.M. Bissengaliyeva**¹,
G.K. Khazhgaliyeva¹, **I.M. Bapiyev**¹, 2024

¹Agrarian-Technical University of Western Kazakhstan University named after
Zhangir Khan, Uralsk, Kazakhstan;

²M. Utemisov West Kazakhstan University, Kazakhstan, Uralsk.
E-mail: kasimova_ah@mail.ru

COMPETENCE OF DISTANCE EDUCATION TEACHER

Kassymova Akmaral — associate Professor, Candidate of Pedagogical Sciences, Agrarian-Technical University of Western Kazakhstan University named after Zhangir Khan, Uralsk, Kazakhstan

E-mail: kasimova_ah@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-4614-4021>;

Medeshova Aigul — associate Professor, Candidate of Pedagogical Sciences, M. Utemisov West Kazakhstan University, Kazakhstan

E-mail: Uralsk_medeshovaa@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-2722-7219>;

Bissengaliyeva Assyl — Master of Technical Sciences in specialty , Senior lecturer, Zhangir Khan West Kazakhstan Agrarian-Technical University NCJSC, Uralsk, Kazakhstan

E-mail: B.a.m69@mail.ru; <https://orcid.org/0000-0002-6914-2352>;

Khazhgaliyeva Gulnar — PhD, Agrarian-Technical University of Western Kazakhstan University named after Zhangir Khan, Uralsk, Kazakhstan

E-mail: khazhg@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-1406-0173>;

Bapiyev Ideyat — PhD, Agrarian-Technical University of Western Kazakhstan University named after Zhangir Khan, Uralsk, Kazakhstan

E-mail: bapiyev@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0001-8468-8938>.

Abstract. Contemporary advancements in technology have elevated distance education to a significant role. According to the legislation in the Republic of Kazakhstan, as stated in the "On Education" law, distance learning is explicitly defined as the process of education facilitated through remote communication between teachers and students, leveraging information and communication technologies. According to Article 37–2 of this legislation, distance learning is incorporated into a range of educational institutions, spanning from secondary to postgraduate levels, in adherence to regulations established by the authorized education regulatory body. It emphasizes that during emergencies like quarantine or the declaration of a state of emergency, local administrative bodies and educational institutions are obliged to facilitate distance learning for all students under the guidance of the authorized education regulatory body. The article explores the complex pedagogical aspects and difficulties related to arranging distance education. It examines didactic programs aimed at improving the information literacy of distance learners, simplifying the management and supervision of educational processes, creating diverse tasks for

students, and ensuring fair evaluation of knowledge and skills. Furthermore, it investigates the provision of multimedia learning materials, incorporation into virtual environments, and other innovative aspects. Additionally, the article evaluates strategic approaches and methodologies in distance learning, contrasting them with traditional teaching techniques. Based on a review of literature, the authors undertook a study with the goal of improving the caliber of distance education at the university level. Despite prior research, the article underscores a noted deficiency in methodological preparation for both instructors and learners, active instructional strategies, software platforms, and actionable guidelines for implementing distance learning. The principal aim of the study is to cultivate a fresh educational atmosphere that promotes active participation among students during distance learning sessions. The subject under examination, the proficiency of distance learning educators, pedagogical circumstances, and methodologies are viewed as a framework applicable for distance learning.

Keywords: Digital transformation, online connectivity, remote education, interactive techniques, real-time learning, self-paced learning, internet-based learning, and traditional classroom instruction

Conflict of interest: *The authors declare that there is no conflict of interest.*

© А.Х. Қасымова^{1*}, А.Б. Медешова², А.М. Бисенғалиева¹,
Г.К. Кажғалиева¹, И.М. Бапиєв¹, 2024

¹Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті,
Орал, Қазақстан;

²Махамбет Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан Гуманитарлық университеті,
Орал, Қазақстан.

E-mail: kasimova_ah@mail.ru

ОҚЫТУШЫНЫҢ ҚАШЫҚТАН ОҚЫТУ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІ

Қасымова Акмарал Хамзиевна — қауымдастырылған профессор, педагогика ғылымдарының кандидаты, Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті, Орал Қазақстан

E-mail: kasimova_ah@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-4614-4021>;

Медешова Айгүл Бактығалиевна — қауымдастырылған профессор, педагогика ғылымдарының кандидаты, Махамбет Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан Гуманитарлық университеті, Орал, Қазақстан

E-mail: medeshovaa@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-2722-7219>;

Бисенғалиева Асыл Макымовна — Техника ғылымдарының магистрі, аға оқытушы, Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті » КЕАҚ, Орал, Қазақстан

E-mail: V.a.m69@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-6914-2352>;

Кажғалиева Гулнар Хабдолқакимовна — PhD, Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті, Орал Қазақстан

E-mail: khazhg@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-1406-0173>;

Бапиєв Идеят Мэлсович — PhD, Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті, Орал Қазақстан

E-mail: bapiev@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0001-8468-8938>.

Аннотация. Қазіргі заманда соңғы технологияларды пайдалану арқылы ақылды қашықтықтан оқытуда мамандануы маңызды рөл атқаруда. Қазақстан Республикасының Білім туралы Заңында "қашықтан оқыту — оқытушы мен оқушылар арасында ақпараттық-коммуникациялық технологиялар мен телекоммуникациялық құралдарды қолдана отырып оқыту арқылы өзара іс-қимыл жасауы кезінде оқу" деп анықталған. 37–2-бабының анықтамасында келесі түсініктер көрсетілген: Орта, қосымша, техникалық және кәсіптік білім беру орталықтарында, орта білімнен кейінгі, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары орталықтарында барлық студенттерге қашықтан оқыту міндеті берілді. Аумақтық бірліктерде, төтенше жағдайларда, шектеу іс-шаралары кезінде, карантин алаңдарында енгізілген жағдайларда жергілікті оқу орталықтары және білім беру ұйымдары айқындайтын тәртіппен барлық студенттерге қашықтан оқыту міндеті берілді. Мақалада, қашықтан оқыту процесінде педагогикалық нұсқалар мен ұсыныстар талқыланған. Білімнің мазмұндық жетекшілігін арттыру, бақылау мен бақылау әдістерін автоматтандыру, білім алушыларға түсіндіру мүмкіндігі беретін көптеген педагогикалық шарттарға негізделген тапсырмалар беру, білім мен дағдыны объективті бағалау, мәліметтерді мультимедиялық пішімде беру, виртуалды өмірде жаңа мүмкіндіктерді көрсету талқыланған. Сонымен қатар, традиционды және қашықтан оқытуға дайындықтың ерекшеігі, қашықтан оқыту стратегиясы мен әдістері туралы мақалада айтылған. Мақаланың авторлары тақырып бойынша әдебиеттерге шолу жасап, университетте қашықтан оқыту сапасын дамытуға жаңа жолдар табу үшін зерттеулер жүргізді. Себебі, қашықтан оқытуға арналған зерттеулер оқытушылар мен білім алушылардың дайындықтарына көмек көрсету қажеттігі зерттелген. Зерттеудің іске қосуында орналасқан эффективті әдістер, бағдарламалық құралдар, платформалар және қашықтан оқыту практикасында пайдалануға арналған ұсыныстар түсіндірілген. Зерттеудің мақсаты: Білім алушылардың қабілеттілігін арттыру арқылы қашықтан оқыту процесінде білім деңгейін арттыру мен жаңа орта қалыптастырудың мәнін бейнелеу. Зерттеудің тақырыбы, Білім беруші, қашықтан оқыту процесінің эффективтілігін, педагогикалық шарттарды және әдістерді тексеріп, қашықтан оқытуға қолдануға мүмкіндік беретін жоспарды құрады..

Түйін сөздер: Цифландыру, интернет, қашықтықтан оқыту, белсенді әдістер, синхронды оқыту, асинхронды оқыту, онлайн режим, офлайн режим

Мүдделер қақтығысы: Авторлар осы мақалада мүдделер қақтығысы жоқ деп мәлімдемейді.

©А.Х. Касимова^{1*}, А.Б. Медешова², А.М. Бисенгалиева¹,
Г.К. Кажгалиева¹, И.М. Бапиев¹, 2024

¹Западно-Казахстанский аграрно-технический университет
имени Жангир хана, Уральск Казахстан;

²Западно-Казахстанский гуманитарный университет имени Махамбета
Утемиссова, Уральск Казахстан.

E-mail: kasimova_ah@mail.ru

КОМПЕТЕНТНОСТЬ ПЕДАГОГА ДИСТАНЦИОННОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Касимова Акмарал Хамзиевна — ассоциированный профессор, кандидат педагогических наук, Западно-Казахстанского аграрно-технического университета имени Жангир хана, Уральск Казахстан

E-mail: kasimova_ah@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-4614-4021>;

Медешова Айгуль Бактыгалиевна — ассоциированный профессор, кандидат педагогических наук, Западно-Казахстанский гуманитарный университет имени Махамбета Утемиссова, Уральск Казахстан

E-mail: medeshovaa@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-2722-7219>;

Бисенгалиева Асыл Макымовна — магистр технических наук, старший преподаватель, Западно-Казахстанский аграрно-технический университет имени Жангир хана, Уральск, Казахстан

E-mail: V.a.m69@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-6914-2352>;

Кажгалиева Гулнар Хабдолкакимовна — PhD, Западно-Казахстанский аграрно-технический университет имени Жангир хана, Уральск Казахстан

E-mail: khazhg@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-1406-0173>;

Бапиев Идеят Мэлсович — PhD, Западно-Казахстанский аграрно-технический университет имени Жангир хана, Уральск Казахстан

E-mail: bapiev@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0001-8468-8938>.

Аннотация. В статье анализируются особенности и проблемы организации дистанционного обучения с педагогической точки зрения. Поднимается вопрос о дидактических программах для развития информационной грамотности в дистанционном обучении, автоматизации управления и контроля в сфере образования, формулировании заданий для студентов на основе множественных и многоуровневых дидактических сценариев, которые невозможно воспроизвести самостоятельно, а также предлагаются новые функции, такие как объективная оценка знаний и умений, представление специальных информационных материалов в мультимедийном формате и знакомство с виртуальной средой и т.д. Авторы рассмотрели вопросы дистанционного обучения с точки зрения стратегических направлений и методов, включая сравнительный анализ подготовки к традиционному и дистанционному образованию. Проведенное исследование, основанное на анализе литературы по данной теме, направлено на улучшение качества дистанционного обучения в высших учебных заведениях. Несмотря на уже проведенные исследования в этой области, подготовка преподавателей и студентов все еще является

недостаточной с методической точки зрения. Недостаток активных методов, программных инструментов, платформ и практических рекомендаций по использованию дистанционного обучения вносит свой вклад в эту проблему. В ходе исследования особое внимание уделяется роли дистанционного обучения. Цель исследования заключается в создании новой среды, способствующей активизации обучающихся при дистанционном обучении и повышении качества образования. Исследуемые темы, включая квалификацию преподавателя в области дистанционного обучения, а также педагогические стратегии и методы, рассматриваются как набор инструментов, который может быть применен при организации дистанционного обучения.

Ключевые слова: цифровизация, интернет, дистанционное обучение, активные методы, синхронное обучение, асинхронное обучение, онлайн-режим, офлайн-режим

Конфликт интересов: авторы заявляют об отсутствии конфликта интересов.

Кіріспе

Экономиканы жеделдету, өнім сапасын жанарту мақсатында цифрландыру құралына негізделген. Адамзат тарихының даму кезеңінде, цифрлық технологиялар барлық салаларда жаңа сатыға арналды. "Ақпараттық Қазақстан" мемлекеттік бағдарламасының "Цифрлық Қазақстан" бағыты бұған мысал. Бағдарлама арқылы, 2022 жылы ақпараттық технология қызметінің контенті 70%-ге, нарықтағы қызмет үлесі 32,5 %-ге жетті. Мақсатты көрсеткіштерге жету білім беру арқылы цифрландыру орналасқан (Anne Lohr, 2021).

Мобильді интернет, ақпараттық жүйелер, автоматты оқу, қабылдауға және экономикалық дамуға тиісті жеткілік салатын әдістер арқылы цифрлық білім беруді қолдану мүмкіндігі талқыланды. 2020 жылынан бастап Қазақстанда да оқу орындарының стандартты оқыту жүйесінен алынғанда, қашықтан оқыту технологиясы арқылы цифрлық білім беру мүмкіндігі орналасты (Давлетова, 2016).

Қашықтан оқыту, күндізгі немесе сырттай оқудан айырмашылықтар мен артықшылықтарға ие оқытудың специальді платформасы. Бұл платформа білім алушылардың және оқытушылардың арасында өзара қарым-қатынасын жүргізуге, білім алушыларға және оқытушыларға өзгеріс болуға мүмкіндік береді, сондықтан оқытудың өзгеше контенті мен тәсілдерін көрсету мүмкіндігіне ие. Қашықтан оқыту, техникалық, программалық, ақпараттық (контенттік), әдістемелік жағдайдарда өзгертілерді жүзеге асыру арқылы реализацияланады.

Әдістер мен материалдар

Цифрлық білім беруді меңгеру үшін қолданылатын қашықтан оқыту технологиясы арқылы, әлемдік ғылыми-әдістемелік зерттеулерді жеткізу мақсатында қызығушы болып отыратын. А.А. Андреев қашықтан оқыту кезінде субъекттерді («digital natives») және объекттерді тәуелді түрде салыстырады (Dabletova және т.б., 2017).

Мақсат		Оқу-материалдық
Мазмұн	Оқытушы (мұғалім, тьютор)	Жеке-бақылаушы
Әдістер		Нормативтік-құқықтық
Құрал-жабдықтар	Білімалушы	Қаржы-экономикалық
Формалар		Маркетингтік

Сур. 1. Қашықтан оқыту дидактикалық жүйесінің жасалуының құрылымы
(Fig. 1. Structure of distance learning didactic system creation.)

Қашықтан оқытуның басылымы - бірнеше дидактикалық модельдерді пайдалану. Бұл модельдердің бірі – синхронды және асинхронды әдістерді қолдану. Синхронды оқыту онлайн режимінде білім алушы мен оқытушының байланысын жақсы көрсетеді. Синхронды оқыту үшін вебинарлар, веб-конференциялар, оқу теледидарлары, Интернет, радио, телефон арқылы белгілі уақытта әрекет етіледі. Асинхронды оқытуда білім алушы өз бос уақытында материалдарға қатыса алады. Оқу уақыты бір сабақтан үлкен аралықта бола алады және қажет болғанда материалдар бірнеше рет қайта қарауға болады. Оқу материалдары онлайн және пошта, портал кабинеттері арқылы қолжетімді болады. Асинхронды оқытуда білім алушы мен оқытушы арасындағы қарым-қатынас электронды поштамен хат алмасу, форумда талдау, аудио және факс хабарламалары арқылы жүзеге асырылады (Gündüz және т.б., 2020).

Жоғары оқу орнында қашықтан оқыту арқылы, оқыту процесінің өзіндікті қосымша ерекшеліктерін пайдалану туралы айтылған. Бұл көмекшіліктерді пайдалану арқылы оқытушының жүктемесін белгілеу, сабақ кестесін жасау, семестрлік жоспарлау, оқу ақысын төлеу, емтихан кестесін жасау, әкімшілік жұмыстарды жүргізу, сондай-ақ білім алушының өзіндік оқуын және ғылыми ізденісін жетілдіру, бірлескен жобаларды синхронды және асинхронды режимдері арқылы білім алушының қызметіне жүзеге асыратын жолдар бар (Shurygin және т.б., 2016).

Бұл режимдерді көбінесе онлайн және офлайн оқыту деп атайды. Онлайн оқыту (синхронды қарым-қатынас) — Интернет арқылы жеке уақытта сабақтарды оқыту қызметінің бір түрі. Офлайн оқыту (асинхронды қарым-қатынас) — Интернет арқылы үзілмеген, желіден тыс сабақтарды оқыту қызметінің бір түрі. Интеграцияланған немесе аралас оқыту — дәстүрлі оқыту мен электронды оқыту, қашықтан оқыту технологиясының бірлесе қолданысы арқылы оқу үдерісін ұйымдастыру технологиясы (Білім туралы Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319 Заңы.(өзгерістер мен толықтырулармен 28.08.2021).

Университеттің оқыту жүйесінде алдағы өзгерістер жасалды. Ресейлік эксперттердің сенімінен кейін, келесі уақытта оқыту процессінің 40%-і қашықтан оқыту режиміне айырбасталады. Барлық сағат көлемінің 20 %-і өздігінде атқарылған жұмыс болып табылады, 60 %-і дәстүрлі оқыту әдісінде өтіледі (Государственная программа «Цифровой Казахстан». Постановление Правительства Республики Казахстан от 12 декабря 2017 года).

Мемлекеттік Реттеуші Бағдарламасы (БФМ) жүргізген сауалнама нәтижелері бойынша, халықтың қашықтан оқытуға қатысуының (22.07.2022, 9340 адам, Телеграм чат) 12 %-і сапалы, 38 %-і кем сапалы, 46 %-і әмалды болмайтындығына сәйкес, 4 %-і қанағаттан қамтылған «мен үшін бәрібір» деген. Қашықтан оқыту әдістемелерімен біріктірілген жағдайларды дамыту мақсатында, ашылымдарды анықтау үшін келесі қадамдар қажет:

- сапалы анықтау үшін зерттеу жасау,
- нәтижені бағалау әдістерін таңдау,
- оқыту әдістемелері мен құрал-жабдықтарды анықтау,
- инклюзивті оқу орталарын құру (Дистанционное обучение, 2021; Медешова, 2021).

Силлабусты құру кезінде алғашқы қадамдарды шешу мақсатында. Бұл адамдарға оқыту бағыттарын, бақылау пәндерінің және бағалау өлшемдерінің белгілерін анықтайды. Кейінірек, білім алушылар пәннің силлабусымен танысады.

Материалдар мен әдістер. Біз оқыту әдістері мен құрал-жабдықтарды тексеру кезінде, себебі оларда басқа оқу деңгейлеріне толық әсер ететін өзге ерекшеліктер бар. Мысалы, дәстүрлі оқытудағы демонстрация, иллюстрация, түсіндіру, әңгімелесу, жаттығу, жаттау, бекіту әдістері пайдаланылуы мүмкін. Бұлар арқылы, қашықтан оқыту өзекті әдістерін тиімді пайдалану мүмкін. Бұл үшін алдымен цифрлық технологияның мүмкіндіктерін қолдану керек.

Білім беру ортасын таңдау ең маңызды мәселе. Moodle, Sakai, BlackBoard, Coursera, Lektorum, Intuit, Stepik, Microsoft, OpenU сияқты жалпы ашық платформалар мен порталдар бар. Біз өз практикаларымызда асинхронды режимде оқыту үшін moodle (<https://moodle.wksu.kz/>), Google Classroom (<https://classroom.google.com/h>), Platonus (<http://platon.wksu.kz/>), электрондық пошта, виртуалды дискіні пайдаланып келеміз. Барлық топтардың студенттерінің техникалық мүмкіндіктері (желі, компьютер, телефон) анықталды (Медешова және т.б., 2021).

Жиі қолдануға ұсынылатын әдістер - төңкерілген топ, онлайн-бекет. Бұл тәсілдер арқылы білім алушылар оқу материалымен танысады. Асинхронды режимде дәрістер бейнедәрәс түрінде немесе мәтін немесе презентация түрінде ұсынылады. Қосымша танысу үшін интернет көздеріне сілтеме көрсетіледі. Синхронды режимде дәрістің түсініксіз сұрақтары талданады. Практикалық жұмыс, өзіндік жұмыс синхронды жүргізіледі. Қашықтан аралас оқыту әдістері, жобалық және электронды мәліметтерді оқумен олардың арасындағы байланыстарды 2-суреттен көре аламыз.

Сур. 2. Қашықтан байланыстыру оқу әдістері
(Fig. 2. Distance learning methods)

Оқу кезінде, дәрісте студенттерге мини-сабақтар, қосымша оқу материалдары, видео түсіндірулер, абзацтарды белгілеме, тақырыптарды белгілеме, онлайн сауаттар, және бағыштау әдістері арқылы көмек көрсетіледі. Практикалық тапсырмаларды орындау әдістері, кеңейтілген, жанартылған дәстүрлі оқыту әдістерімен бірдей айналды. Мысалы, PechaKucha, Блум түймесі, Фишбоун әдісі (проблема, себеп, фактілер мен аргументтер, қорытынды) сияқты, теориялық, практикалық, карапайым, байланысты, деңгейленген және бақылау сұрақтары арқылы тақырыптарға қатысу үшін 3–суретте түрлі әдістер ұсыналады. Тақырып бойынша қорытынды жасау үшін «зеркало», үш сұрақ (не жақсы, не жаман не қызықты...), инсерт әдістері пайдаланылады. Білімалушылар дайындаған фото-конспекттер немесе бейне пікірлерді 5–10 минут аралығында әлеуметтік желідегі чатқа жібереді. Бұл амалдар білім алушылардың бір-бірімен байланысқан және өз ойындарын жетілдіруге көмектеседі.

Сур. 3. Тапсырмалар
(Fig. 3. Tasks)

Cisco WebEx, Zoom, Google Duo, WhatsApp сияқты платформалар синхронды оқыту үшін қолданылды. Бұл программалар арқылы Edmodo форумы, талдаулары мен emaze презентациялары орындалды. Оқу материалдары және тесттер Cloud school ортасында, алдымен дайындалған тестілеу орталары, iSpring веб-парақтары мен тесттері, мастер тестілер, онлайн тест пад тесттері дайындалды. Электрондық кітапханалардың қызметін жетілдіру кезінде, қолайлылық деңгейі кеңейеді. Рефераттар, тірек сызбалар, жобалық

презентациялар жасалған уақытта, республикалық кітапханадан материалдарды алу мүмкіндігі бар еді. Электрондық кітаптар мен оқулықтардың арасындағы айырмашылықтарды түсініп, оларды пайдалану мәніне үйренді. Аудиожазба және видео көріністермен байланысты программалармен танысу. Скринкаст және подкаст программаларын виртуалды дисктен жүктеу және қолдану. Өзіндік жұмыс жасау тапсырмаларын орындау үшін бұл мүмкіндіктерге қол жеткізу қажет болды

Нәтижелер және оларды талқылау

Оқу-әдістемелік материалдарды зерттеу, сауалнамалар мен эксперименттік тексерулер арқылы зерттеу тақырыбы бойынша оқу жүргізілді. Қашықтан оқыту үшін пайдаланылатын жетекші құрал ретінде, дәстүрлі оқыту әдістерін мемлекеттік деңгейде бейімдеу және зерттеу бағдарламасын мәлімдеу мақсатында, оқытушылардың цифрлық құзыреттілігінің қосымша ерекшелігіне қарай, жоғары деңгейдегі аталған әдістер мақсатты саналды. Зерттеуді жүргізу кезінде, оқу материалдарының түрі мен білім алушылардың түсіну жолы мен меңгеруінің деңгейін дәстүрлі оқытумен салыстыру кезінде төмен деңгейді көрсетті. Соңғы уақытта, дәстүрлі оқытуға тиімді орай алмайтын білім алушылардың көбі, білімін төмен деп ұстанатын кейбір қатынасусылардың көзқарасына сәйкес, бұлардың келтіретін суреті. Мысалы, дәстүрлі оқытуда пәннің оқу сапасы 76 % болатын кезде, 2021–2022 оқу жылында қашықтан оқу сапасы 87 % етіп көрсетілді.

Қашықтан оқыту және оның қатысушыларының (білім алушылар мен оқытушылар) әрекет етуінің техникалық, программалық, ақпараттық (контенттік), әдістемелік көмек көрсету қажеттерін технологиялық түрде зерттейді. Білім алушылардың эксперименталды тобында қашықтан белсенді оқыту әдістерін пайдаланған кезде, сапа көрсеткіші 64 %-тен 87 %-ге дейін артуып кетті. Бақылау тобында, қашықтан «дәстүрлі» оқыту әдістерімен оқыту кезінде тек 53 %-тен 65 %-ге дейін өзгеріс көрсетілді. Технологиялық әдістемелік көмек көрсету қажеттерін технологиялық түрде зерттейтін қашықтан оқыту және оқытушылар мен білім алушыларының (қатысушылар) әрекет етуінің программалық, ақпараттық (контенттік) және әдістемелік бөліктерін тексереді (4-суретте) көрсетілген.

Cisco WebEx, Zoom, Google Duo, WhatsApp сияқты платформалар синхронды оқыту үшін қолданылды. Бұл программалар арқылы Edmodo форумы, талдаулары мен emaze презентациялары орындалды. Оқу материалдары және тесттер Cloud school ортасында, алдымен дайындалған тестілеу орталары, iSpring веб-парақтары мен тесттері, мастер тестілер, онлайн тест пад тесттері дайындалды. Электрондық кітапханалардың қызметін жетілдіру кезінде, қолайлылық деңгейі кеңейеді. Рефераттар, тірек сызбалар, жобалық презентациялар жасалған уақытта, республикалық кітапханадан материалдарды алу мүмкіндігі бар еді. Электрондық кітаптар мен оқулықтардың арасындағы айырмашылықтарды түсініп, оларды пайдалану мәніне үйренді. Аудиожазба және видео көріністермен байланысты программалармен танысу. Скринкаст

және подкаст программаларын виртуалды дисктен жүктеу және қолдану. Өзіндік жұмыс жасау тапсырмаларын орындау үшін бұл мүмкіндіктерге қол жеткізу қажет болды

Нәтижелер және оларды талқылау

Оқу-әдістемелік материалдарды зерттеу, сауалнамалар мен эксперименттік тексерулер арқылы зерттеу тақырыбы бойынша оқу жүргізілді. Қашықтан оқыту үшін пайдаланылатын жетекші құрал ретінде, дәстүрлі оқыту әдістерін мемлекеттік деңгейде бейімдеу және зерттеу бағдарламасын мәлімдеу мақсатында, оқытушылардың цифрлық құзыреттілігінің қосымша ерекшелігіне қарай, жоғары деңгейдегі аталған әдістер мақсатты саналды. Зерттеуді жүргізу кезінде, оқу материалдарының түрі мен білім алушылардың түсіну жолы мен меңгеруінің деңгейін дәстүрлі оқытумен салыстыру кезінде төмен деңгейді көрсетті. Соңғы уақытта, дәстүрлі оқытуға тиімді орай алмайтын білім алушылардың көбі, білімін төмен деп ұстанатын кейбір қатынасусылардың көзқарасына сәйкес, бұлардың келтіретін суреті. Мысалы, дәстүрлі оқытуда пәннің оқу сапасы 76 % болатын кезде, 2021–2022 оқу жылында қашықтан оқу сапасы 87 % етіп көрсетілді.

Қашықтан оқыту және оның қатысушыларының (білім алушылар мен оқытушылар) әрекет етуінің техникалық, программалық, ақпараттық (контенттік), әдістемелік көмек көрсету қажеттерін технологиялық түрде зерттейді. Білім алушылардың эксперименталды тобында қашықтан белсенді оқыту әдістерін пайдаланған кезде, сапа көрсеткіші 64 %-тен 87 %-ге дейін артуып кетті. Бақылау тобында, қашықтан «дәстүрлі» оқыту әдістерімен оқыту кезінде тек 53 %-тен 65 %-ге дейін өзгеріс көрсетілді. Технологиялық әдістемелік көмек көрсету қажеттерін технологиялық түрде зерттейтін қашықтан оқыту және оқытушылар мен білім алушыларының (қатысушылар) әрекет етуінің программалық, ақпараттық (контенттік) және әдістемелік бөліктерін тексереді (4-суретте) көрсетілген.

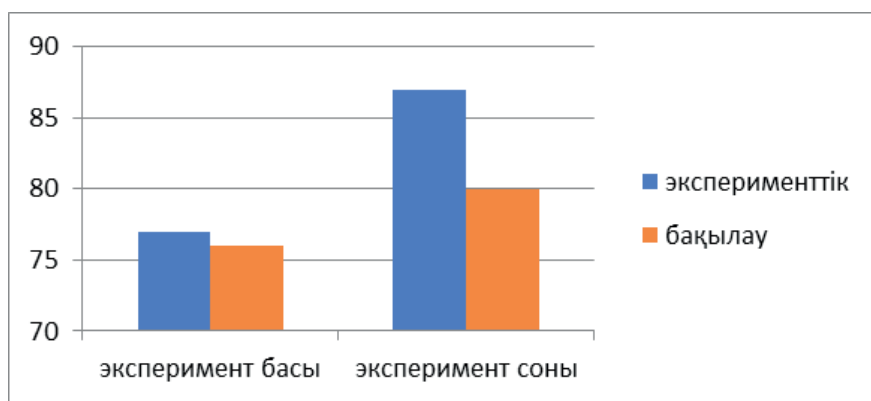
Сур. 4. Зерттеу нәтижесі
(Fig. 5. Research result)

Статистикалық деректерге сәйкес, 2020–2021, 2021–2022 және 2022–2023 оқу жылдарында «Операциялық жүйелердің негіздері» пәнінен білім алушылардың дәстүрлі оқу, қашықтан оқу және аралас оқу бойынша білім сапасын тексеру мақсатында мәліметтер топталды.

Кесте 1. Білім сапасының өзгерісі

топ	2020–2021, %	2021–2022, %	2022–2023, %
Эксперименттік топ	77	84	87
Бақылау тобы	76	72	80

Сандық нәтижелерді эксперименттік түрде анықтау кезінде, бақылау тобы болды. Білім сапасы 4–10 %-ға дейін (5-суретте) көрсетілген.

Сур. 5. Зерттеу нәтижесі
(Fig. 5. Research result)

Қазіргі уақытта, жоғары оқу орнында аралас оқыту әдісі популярлық ұсынушы. Ресейдік зерттеушілер бойынша, оқу процесінің 40 %-ы академиялық сағаттарда оқытушылар мен оқушылар арасындағы қашықтан оқыту форматына бөлінеді. Барлық оқу сағаттарының 20 %-і жеке жұмыс, 40 %-і дәстүрлі оқыту үдерісі бойынша атқарылады. Бұл, оқытушының қашықтан оқыту құзыреттілігін арттыруға көмек көрсетеді. Интеграцияланған немесе аралас оқыту – оқу үдерісін біріктіру технологиясы, электронды оқыту, мобильді оқыту, қашықтан оқыту форматтарының біріктірілген пайдалануына арналған оқу үдерісін біріктіру технологиясы (Чоросова. 2020).

Дайындық оқытушысының қашықтан оқытуға көмек көрсету қажеттілігінің артуы себебі, белсенді оқыту әдістерінің таңдауы білім алушыларға артықшылықтарды қамтамасыз етуге мүмкіндік берді. Оқытушылар (2020 жылы – 50 %, 2021 жылы – 90 %) қашықтан оқытуға көмек көрсету кезінде Coursera, Lektorum, Intuit, Stepik, Microsoft, OpenU, т.б. платформалардан ақылы онлайн-курстардан өтіп, кәсіби құзыреттілікті қалыптастыруды теңшеуге мүмкіндік береді. Сауалнама нәтижелері бойынша, оқытушылардың 71,4 %-ы

белсенді әдісті қолданатынын, 5,1 %-ы қолданбайтынын, қалғанының аралық қолданатынын көрсетті.

Дәрісті талдауда кері байланыс жүргізудің сапасын арттыруға мүмкін әдістер бар. Қатысушылар фотоконспект/фототереже немесе бейне пікір жіберу арқылы өз ойындарын толық жеткізе алады немесе тақырып бойынша қысқа конспект түрінде ұсынуға болады. Бейне пікір қашықтан оқыту кезінде оқытушының әр студентпен жеке танысуына (сөйлеу нақышы, жүйелеу жылдамдығы, түр келбеті, т.с.с.) мүмкіндік береді.

Синхронды және асинхронды оқыту арасында пайдаланылатын әдістер мен программалық платформалар оқытушы мен студенттің кез келген мезгілінде маңызды рөлді атқарады. Синхронды оқыту кезінде, оқытушы үшін қажетті кең дайындықтың жеткізуі маңызды. Бұл, дәрісті, бейнедәрісті, бақылау жұмысын жасау және қарым-қатынас жасау сценарийлерін ойлау, тестілеу, тапсыру, кластерлеу сияқты әдістерді пайдалану арқылы оқытуға дайындау мүмкіндігін қамтамайды. Алайда, асинхронды оқыту арқылы оқытушының кәсіби құзыреттілігін көрсетуге болатын «кішкентайдан үлкен секіріс» немесе «жалқыдан жалпыға өту» нәтижелері де келіп шығуы мүмкін.

Білім алушылар, мультимедиалық құралдар мен оқу материалдарын арнайы оқу ортасында ұсынғанда, оларды қашықтан оқыту арқылы талдауға қатысты. Бұл, асинхронды оқыту арқылы белсенді жүргізу үшін ең маңызды болады. Мына мәселені қарастырадық, А.Ү Гүндүз, В. Аккоyunlu тарапынан оқу жүйелерін орнату арқылы қашықтан оқыту бойынша қолданылған жүйелерді ұсындық. Қашықтан оқыту арқылы пайдаланылған эффективті әдістердің білім сапасын арттыру үшін оның сабаққа қатысуын анықтады. Бұл арқылы қашықтан оқыту, дәрісті оқытуға сәйкес санауға мүмкіндік беретіндіктің маңызын арттырды.

Қорытынды

Қорыта айтқанда, синхронды және асинхронды оқыту арасындағы программалық және әдістемелік құралдар мен платформалар оқытушылардың және студенттердің маңызды рөл атқаратын екенін білдіреді.

Синхронды және асинхронды оқыту оқытушыларға көптеген дайындықтарды қажет етеді. Бұл, оқытушылардың дәрістік материалдарды және қарым-қатынас әдістерін жүйелеу арқылы оқытуға дайындауын сипаттайды. Бұл жұмыс оқытушының студенттерге мол болып келетін дайындықтарды алуға мүмкіндік береді және оқытушының көптеген қабілетін көрсетеді.

Оқытушының кәсіпкерлік қабілеті цифрлық білім беруде ақпараттық-коммуникативтік құзыреттілікке қатысты. Оқытушы қашықтықтан оқыту кезінде тьютор рөлін ойнайды, оқыту кезінде педагог фасилитатор болып, оқушылардың қосымша жұмыс істеуіне, қатынасуына және белсенділігіне көмектеседі.

Оқытушы өз білімін жетілдіру арқылы үнемі айналысады. Ол, оқытушы рөлінен кейін өзінің білім алушы рөлінен өтуі керек, оларға қашықтан немесе дәстүрлі оқыту ұйымдастыруда көмектесу үшін. Бүгінгі технологиялық дүние

инновациялық көзқарасқармен толық. Онлайн курстар мен бейнедәрістер тек қашықтан оқытуға арналған ұстанымдар емес, дәстүрлі оқыту кезінде де пайдаланылады. Stepik, Microsoft, Lectorium тағы басқа ашық онлайн курстар қашықтан оқыту әдістерін дамыту және басқа мүмкіндіктерді өзгертуге көмек көрсетеді. «Педагогтердің IT-құзіреттіліктерін дамыту және жетілдіру», «Қашықтан оқытуға үйренемін», «Современные технологии воспитания и обучения», «Цифровые инструменты дистанционного обучения» курстары қашықтан оқыту жоспарын жасау мен оқыту үшін негіз алу мақсатында қолдау көрсетеді.

Әрбір оқытушы мен білім алушының арасындағы қатынасқа қолжетімділік, сенімділік, ашықтық және анықтық үшін сапалылық мақсатында маңызды. Жоғары оқу орнында қашықтан оқытуға дидактикалық маңыздылық берілгені, цифрлық мемлекеттің білікті адамдарын оқыту мақсатында шектеуін ұмытпаймыз, сондықтан олардың білікті маман көмек ете болуына ықпалы мол.

ӘДЕБИЕТТЕР

Anne Lohr, Matthias Stadler, Florian Schultz-Pernice, Olga Chernikova, Maximilian Sailer, Frank Fischer, Michael Sailer (2021). On powerpointers, clickers, and digital pros: Investigating the initiation of digital learning activities by teachers in higher education, //Computers in Human Behavior. — Volume 119. 2021, — 106715. — ISSN 0747–5632.

Dabletova A.H., Kassymova A.H. (2016). Didactic Potential of Multimedia-Technology in the Development of Students' Informational Culture.//Web of Science, Scopus. Indian Journal of Science and Technology. — Vol 9(12). — DOI: 10.17485/ijst/2016/v9i12/89517. — March 2016. — ISSN (Print) : 0974-6846. — ISSN (Online) : 0974-5645. — March 2016. — Pp.34–46.

Dabletova A.H., Rakhimzhanova M.B., Kassymova A.H., Karymsakova A.E. (2017). Digital Educational Resources as Part of a Digital Educational Space for a Prospective Teacher of Computer Skills. //— *Journal of Science and Technology, Scopus*. — Vol 10(2). —DOI: 10.17485/ijst/2017/v10i2/110400. —January. 2017. — ISSN (print):0974-6846. — ISSN (Online):0974-5645.16s. Indian. January. 2017. — Pp. 306–324.

Gündüz A.Y., Akkoyunlu B. (2020). Effectiveness of Gamification in Flipped Learning. SAGEOpen. October 2020. —doi:10.1177/2158244020979837.

Shurygin V.Y., Krasnova L.A. (2016). Electronic Learning Courses as a Means to Activate Students' Independent Work in Studying Physics//International Journal of Environmental and Science Education, 2016. — V.11. —№8. — Pp.1743–1751. — <https://eric.ed.gov/?id=EJ1114569>.

URL: https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z070000319_ (Дата обращения 30.08.2021)

Білім туралы Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319 Заңы.(өзгерістер мен толықтырулармен 28.08.2021).

Государственная программа «Цифровой Казахстан». Постановление Правительства Республики Казахстан от 12 декабря 2017 года № 827.. С изменениями, внесенными постановлением Правительства РК от 20.12.201. — № 949. [Электронный ресурс] — URL: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P1700000827> (Дата обращения 27.05.2021)

Дистанционное обучение ощутил на себе». Интервью министра образования Аймағамбетова А.19 февраля 2021// — <https://tengrinews.kz/article/distantsionnoe-obuchenie-oschutil-sebe-intervyu-ministra-1552/>

Медешова А.Б. және т.б. (2021). басқалары. Оқытудағы онлайн технологиялар. /А.Б. Медешова, Д. Зеріпбаева, А. Кенжеғалиқызы, Б. Ерболатова [Электронный ресурс] — URL: <https://stepik.org/course/95565> (дата обращения: 01.09.2021)

Медешова А.Б., Кубегенов Е.С., Насырова Б.С. (2021). Қашықтан оқыту технологиясы:

белсенді қарым-қатынас: оқу-әдістемелік құрал. /А.Б.Медешова, Е.С.Кубегенов, Б.С.Насырова — Орал: М. Өтемісов атындағы БҚУ баспа орталығы, 2021. — Б. 1–103

Чоросова О.М. (2020). Отчет реализации промежуточного этапа проекта № 19-29-14030 «Когнитивные модели и алгоритмы формирования цифровой компетентности педагога в условиях цифровизации общего образования» (19-29-14030 мк РФФИ) /О.М. Чоросова, Г.С. Соломонова, Р.Е. Герасимова, Г.Ю. Протодьяконова, Р.Р. Аетдинова, А.З. Алексеева и др.: Препринт. — Якутск.: 2020. — С.19–23

REFERENCES

Anne Lohr, Matthias Stadler, Florian Schultz-Pernice, Olga Chernikova, Maximilian Sailer, Frank Fischer, Michael Sailer (2021). On powerpointers, clickerers, and digital pros: Investigating the initiation of digital learning activities by teachers in higher education, //Computers in Human Behavior. — Volume 119. — 2021. —106715. — ISSN 0747–5632.

Chorosova O.M. (2020). Report on the implementation of the intermediate stage of the project No. 19-29-14030 “Cognitive models and algorithms for the formation of digital competence of a teacher in the context of digitalization of general education” (19-29-14030 MK RFBR) / O.M Chorosova., G.S. Solomonova., R.E. Gerasimova., G.Yu. Protodyakonova., R.R. Aetdinova., A.Z. Alekseeva and others: Preprint. — Yakutsk. : 2020. — Pp. 19–23

Dabletova A.H., Kassymova A.H. (2016). Didactic Potential of Multimedia-Technology in the Development of Students’ Informational Culture.//Web of Science, Scopus. Indian Journal of Science and Technology. — Vol 9(12). —DOI: 10.17485/ijst/2016/v9i12/89517. — March 2016. — ISSN (Print) : 0974–6846. — ISSN (Online) : 0974-5645. — March 2016.

Dabletova A.H., Rakhimzhanova M.B., Kassymova A.H., Karymsakova A.E. (2017). Digital Educational Resources as Part of a Digital Educational Space for a Prospective Teacher of Computer Skills. //Journal of Science and Technology, Scopus. — Vol 10(2). — DOI:10.17485/ijst/2017/v10i2/110400. —January. 2017. —ISSN (print):0974-6846. — ISSN (Online):0974-5645.16s. Indian. January. 2017.

Gündüz A.Y., Akkoyunlu B. (2020). Effectiveness of Gamification in Flipped Learning. SAGE Open. October 2020. — doi:10.1177/2158244020979837. — <https://eric.ed.gov/?id=EJ1114569>

I felt distance learning for myself. “Interview of the Minister of Education Aimagambetov A. February 19, 2021//<https://tengrinews.kz/article/distantcionnoe-obuchenie-oschutil-sebe-intervyu-ministra-1552/>

Law of the Republic of Kazakhstan on Education dated July 27, 2007. — № 319. (with changes and additions dated 28.08.2021) [Electronic resource] URL: https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z070000319_ (date of appeal 30.08.2021)

Medeshova A.B., Kubegenov E.S., Nasyrova B.S. (2021). Distance learning technology: active communication: textbook / A.B. Medeshova, E.S. Kubegenov, B.S. Nasyrova. — Uralsk: M. Utemisov WKU Publishing Center, 2021. — Pp. 1–103

Medeshova A.B. (2021). Online technologies in education. /A.B. Medeshova, D. Zeripbayeva, A. Kenzhegalikyzy, B. Erbolatova [Electronic resource] — URL: <https://stepik.org/course/95565>. — date of appeal: 01.09.2021. — Pp. 306–324

Shurygin V.Y., Krasnova L.A. (2016). Electronic Learning Courses as a Means to Activate Students’ Independent Work in Studying Physics//International Journal of Environmental and Science Education. — V.11. —№ 8. —Pp. 1743–1751. 2016. —Pp.1743–1751

State program “Digital Kazakhstan”. Resolution of the Government of the Republic of Kazakhstan dated 12.12.2017, № 827. With the changes introduced by the Resolution of the Government of the Republic of Kazakhstan dated 20.12.2019. — № 949. [Electronic resource] — URL: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P1700000827> (date of appeal 27.05.2020)

BULLETIN OF NATIONAL ACADEMY OF
SCIENCES OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
ISSN 1991-3494
Volume 2. Number 408 (2024), 210–221
<https://doi.org/10.32014/2024.2518-1467.717>

FTAMP 16.01.45
ӘОЖ 372.881.1

© G. Klychniyazova, 2024

Zhetysu University named after I. Zhansugurov, Kazakhstan, Taldykorgan.

E-mail: guleke1973g@mail.ru

PEDAGOGICAL APPROACHES TO PRONUNCIATION: INTEGRATING DIGITAL DIMENSIONS AND PSYCHOLOGICAL INSIGHTS IN TEXT- BASED LEARNING

Gulnar Klychniyazova — PhD student of Zhetysu University I. Zhansugurov, Taldykorgan, Kazakhstan
E-mail: guleke1973g@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0000-1883-1564>.

Abstract. This study examines the psychological foundations for the development of pronunciation skills through textual methods using a multifaceted approach. The article analyzes the psychological impact on cognitive and linguistic processes for the development of pronunciation in interaction with the text. The main direction of this study is a study that assess the practical effectiveness of various textual methods in real educational conditions. The study also provides a comparative analysis of existing literature to obtain conclusions about the effectiveness of various strategies based on personal reading experience and text. Recognizing the rapid evolution of digital technology and the changing global educational landscape, the study focuses on the integration of modern technologies with traditional textual approaches. Using an interdisciplinary perspective rooted in linguistics and psychology, the authors seek to deepen understanding of the role and impact of textual learning on improving pronunciation skills. This approach corresponds to modern educational trends and opens the door to innovative practices in language education. Proposals for future research include further exploring the integration of digital capabilities with textual learning, exploring the long-term impact of digital text-based methods on pronunciation, and exploring how these methods adapt to different linguistic and cultural features. This approach, combined with compliance with current educational trends, opens up opportunities for innovative and effective educational practices in language learning.

Keywords: pronunciation skills, text-based learning, cognitive linguistics, integration of educational technologies, digital learning